

Helsinki 26.10.2020

Eduskunnan sivistysvaliokunta

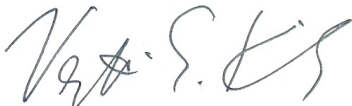
Viite: HE 146/2020 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: Rahapelitoiminnan tuotot

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali-ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali-ja terveystoiminnallinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 220 valtakunnallista sosiaali-ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali-ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Ari Inkinen, puhelin 0400411690, sähköposti ari.inkinen@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

LAUSUNTO

- Valtionavustukset mahdollistavat sosiaali- ja terveysjärjestöille pitkäjänteisen vertaisuuteen perustuvan kansalais- ja auttamistoiminnan.
- Rahoituskohteiden uudelleen kohdistaminen.
- Vastuullisuustoimia lisättävä koko suomalaisessa yhteiskunnassa.

Lyhyt katsaus nykytilaan ja vuoteen 2021

Hallituksen esitys antaa sosiaali- ja terveysjärjestöjen mahdollisuuden osallistua terveyttä ja sosiaalisista hyvinvointia edistävään toimintaan, joka muun muassa vähentää eriarvoisuutta ja lisää yhdenvertaisuutta, yhteisöllisyyttä sekä osallistumismahdollisuuksia. Järjestöjen keskeisiä tehtäviä ovat ihmisten voimavarojen vahvistaminen sekä heidän auttamisensa pitämään itsestään, toisista ja ympäristöstä huolta. (HE 146/2020, s 742–744)

Vuonna 2020 valtionavustus terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävään toimintaan on 385 miljoonaa euroa. Vuodeksi 2021 esitetään 361 miljoonaa euroa, joka sisältää keväällä haetut Paikka auki -ohjelman kohteet ja marraskuussa 2020 haettavat erityisavustukset. Avustustaso laskee edellä mainittujen lisäksi yli 20 miljoonaa euroa. STEA on arvioinut siirtyviä avustuksia olevan suunnilleen saman verran, kuin mitä on ollut aikaisempina vuosina. Osalla järjestöistä avustusta ei ole kulunut koronapandemian takia suunnitellusti ja toisaalla osalle poikkeustilanne on aiheuttanut suuremmat kulut.

Hallituksen esitys kohtelee rahapelituottojen edunsaajia eri tavoin. Isoin osa sosiaali- ja terveysalan järjestöille suunnatusta kompensatiosta (114,8 miljoonaa euroa) otettiin RAY:n toiminnan aikana syntyneistä jakamattomista varoista. Varoista, jotka merkittiin vuonna 2016 uuden Veikkaus Oy:n perustamisen yhteydessä käytettäväksi sosiaali- ja terveysjärjestöjen ylimääräisiin kohdennettuihin avustuksiin seuraavan 10 vuoden aikana. Rahastoja on tähän saakka käytetty muun muassa nuorten työllistämiseen, mikä ei ole jatkossa samalla tavalla mahdollista. Muille sektoreille rahapelituottojen vaje kompensoidaan suoraan kehysvaikutteisin budjettivaroin. (HE 146/2020, s Y33–Y34) SOSTE vaatii, että kompensatio toteutetaan samoin, kuin se tehdään muillekin edunsaajille, valtion budjetin kehysvaikutteisin menoin, ei rahastoja purkamalla.

Varautuminen kehysvaikutteisen talousarviorahoituksen lisäämiseen

Sosiaali- ja terveysjärjestöille kohdistuvalla valtionavustuksella mahdollistetaan toimiva vertaisauttamiseen perustuva kansalaistoiminta sekä kokonaisturvallisuutta, varautumiskykyä ja kriisivalmiutta tukeva toiminta. Kulunut vuosi on osoittanut järjestöjen kyvyn reagoida ja vastata nopeasti avun tarpeen muuttuessa. Varautumis- ja toimintakyvyn ylläpitäminen edellyttää pitkäjänteistä sote-järjestötoiminnan rahoitusta.

Hallitus arvioi, että vuoden 2021 jälkeen kompensointia jatketaan, mutta jatkossa tuloutuksen alenemista ei ole mahdollista kompensoida täysimääräisesti budjettivaroin. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan turvaamiseksi tarvitaan pikaisesti suunnitelma siitä, miten niiden toimintaedellytykset 2020-luvulla varmistetaan. Suunnitelma valtionavustusten järjestelyistä tulee laatia vastuuministeriöiden ja keskeisten järjestötoimijoiden yhteistyönä. (HE 146/2020, s Y34)

SOSTE esittää irrotettavaksi Veikkaus Oy:n tuotoista ne rajapinnalla olevat rahoituskohteet, jotka juridisesti kuuluvat toisaalle valtion budjetissa. Sosiaali- ja terveysministeriön Owl Groupilta

tilaamassa selvityksessä vuodelta 2018 on listattu julkisen sektorin rajapintaan kuuluvia avustussisältöjä. SOSTE esittää myös, että sotiemme veteraanien hoitoon ja kuntoutukseen jatkossa käytettävät varat tulisi rahoittaa Veikkauksen tuottojen sijaan suoraan valtion budjetista, veteraanien tarpeet huomioiden.

Arpajaislain uudistaminen

SOSTE kannattaa budjettiriihessä tehtyjä esityksiä. Arpajaislain valmistelussa tulee edetä ripeästi ja varmistaa kanavointikykyinen yksinoikeusjärjestelmä ja rahansiirtojen estot. Veikkaus Oy:n vastuullisen liiketoiminnan kehittämistä tulee jatkaa ja lain tulee mahdollistaa kehittämisen edellytykset. SOSTE tukee Veikkauksen esityksiä ja toimenpiteitä pakollisen tunnistautumisen nopeuttamisesta ja laajentamisesta sekä peliautomaattien vähentämistä.

Kansallisen rahapeliohjelman valmistuminen on ensiarvoisen tärkeää haittatietoisuuden lisäämiseksi ja pelaamisesta syntyvien haittojen ehkäisyyn. Ohjelmassa tulee asettaa selkeät tavoitteet rahapelien tarjonnalle ja valvonnalle, rahapelihaittojen ehkäisylle ja vähentämiselle, hoidolle ja tutkimukselle sekä peliyhtiön tuotolle.

SOSTE julkaisi syyskuussa sosiaali- ja terveysjärjestöille tarkoitetun ohjeistuksen rahapelihaittojen ehkäisyyn. Ohjeistuksen tavoitteena on lisätä järjestöjen tietoisuutta rahapeleistä, niiden haitoista ja haittojen ehkäisystä. Ohjeistusta voidaan hyödyntää järjestötoiminnassa toimialasta riippumatta.